

Tove Janssonia juhlistaan ensi vuonna

Ympäri maailmaa tunnetut muumit riittäisivät yhden ihmisen elämäntyöksi, mutta Tove Jansson ei tyytynyt vähään. Tee työtä ja rakasta, kuului taiteilijan motto.

Tove Janssonin elämäkerta on nyt ajankohtaista luettavaa. Ensi vuonna tulee kuluneeksi sata vuotta suuren taiteilijan syntymästä. Laaja juhlanäyttely avataan maaliskuun puolivälissä Ateenassa. Sen kokoa elämäkerran kirjoittaja, taidehistorioitsija **Tuula Karjalainen**. Suomenruotsalainen Tove Jansson oli taiteilija monella saralla. Taidemaalari oli myös tuottelias kirjailija, pilapiirtäjä, sarjakuvataiteilija ja jopa laulun sanoittaja. Tuotannosta tuli niin mittava, että jokainen siitä kirjoittava miltei tukehtuu sen määrään, Karjalainen sanoo teoksensa alussa. Karjalainen ei selvästikään tukehtunut. Kirjaa on miellyttävä lukea ja loppua kohti anti vain paranee. On vaikea kuvitella, mitä olennaista siitä puuttuisi.

Taiteen peilistä heijastuvat niin sota-aika kuin suomalaisen arvomaailman monella eri vuosikymmenellä. Tove Janssonista on kirjoitettu paljon. Viitisen vuotta sitten ilmestyi suomeksi ruotsalaisen **Bodil Westinin** laaja elämäkerta. Sekin on kiinnostava, mutta suuret linjat tuppavat hukkua lukemattomiin yksityiskohtiin. **Pikku Tove piirtäjänä** Kirjan kuvassa pikku Tove istuu äitinsä sylissä piirtämässä. Se kertoo taiteilijaperheen tyttären lähtökohdista. Kumpikin vanhemmista toivoi esikoisestaan taiteilijaa. Ruotsissa syntynyt äiti **Signe "Ham" Hammarsten-Jansson** oli graafikko, jonka jälkiä tytär myöhemmin seurasi Garm-lehden pilapiirtäjänä. Isä oli suomenruotsalainen kuvanveistäjä **Viktor Jansson**. Tove vietti lapsuuden kesä Tuhholman saaristossa Blidössä isovanhempien, serkkujen ja enojen kanssa. Isoisän rakennuttama Blidön talo pidetään muumimaailman maiseman esikuvana. **Sadunomaisia maisemia** Taidemaalarin ura lähti lupaavasti alkuun. Karjalainen kertoo vaikuttuneensa syvästi Janssonin maalauksista, etenkin 1930-luvun mystisistä ja sadunomaisista maisemista, seinämaalauksista ja sarjasta omakuvia. Tärkeimpiä opettajia oli **Sam**

Vanni, josta tuli myös ystävä ja nuoruuden rakastettu. Sota-aikana oli tehtävä muuta kuin maalauksia, joiden myynnillä ei tullut toimeen. Näin sai lisää pontta kiinnostava ura poliittisten pilakuvien piirtäjänä. Taiteilija verhosi Karjalaisen mukaan terävään huumoriin miltei mitä vain. Hän katseli sodan kauheuksia sensuuria uhmaten arkisen huumorin kautta. Kyytiä saivat piirroksissa niin Hitler kuin Stalin. Hyvä esimerkki on Garm-lehden piirros pikku Hitleristä, joka kiukutellen huutaa lisää kakkua. **Pako muumien maailmaan** Karjalainen pohtii, miksi maalaus taiteelle omistautunut taiteilija alkoi kirjoittaa muumikirjoja. Näyttää siltä, että niiden kautta hän pakeni sotaa ja maailman kovuutta. "Kai voitte ymmärtää että äkkiä innostuin kirjoittamaan jotakin mikä alkoi sanoilla olipa kerran", kirjailija itsekin kertoo teoksessa *Muumit ja suuri tuhotulva*. Muumikirjat eivät heti sytyttäneet suomenkielisen kirjallisuuden kustantajia. Buumi sai vauhtia vasta vuonna 1952, kun suomenmuumikuvakirjasta Kuinkas sitten kävikään ilmestyi. Ilta-Sanomien toimittaja sai aiheen ihmetellä suomalaisten asenteita, kun keväällä 1956 Stockmannin tavaratalossa jär-

jestettiin suuri muumitemppaus. "Vasta kun koko Eurooppa puhui muumeista ja muumikirjoja ja sarjakuvia luetaan kaikkialla, niin kokonaista kaksi kuudesta muumikirjasta on julkaistu suomeksi..." **Ei tendenssitaitteelle** Taidemaalarina Tove Jansson pysytteli erossa yhteiskunnallisesti kantaa ottavasta vaikutteisesta. Itsenäisen naisen päätä ei tässä kääntänyt vasemmistolainen seurapiiri, jossa hän tapasi viihtyä. Jansson kirjoitti vuonna 1948 olevansa individualisti, joka "kuvaan sitruunoita, kirjoittaa satuja, kerääle outoja esineitä ja harrastuksia, halveksii kansankokouksia ja yhdistyksiä. Vaikuttaa naurattavalta, mutta sellaiseksi haluan elämäni." Taiteilijan elämässä alkoi kenties seesteisin kausi, kun hän löysi elämäkumppanikseen taidegraafikko ja professori **Tuulikki Pietilän**. Pietilää pidetään muumikirjojen tarkkanaan Tuutikin esikuvana. Tove Jansson oli pitkän elämänsä ajan historian silminnäkijä ja vaikuttaja, joka varjeli vapauttaan ajatella ja toimia itsenäisesti. Laaja kirjeenvaihto ja tuotanto tarjoavat tulevaisuudessakin paljon purtavaa niin Toven ystäville kuin tutkijoillekin. **TARJA HALLA** Tuula Karjalainen: Tove Jansson. Tee työtä ja rakasta. 304 sivua. Tammi 2013.

Kesäkirja koukuttaa

» **Pidämme Tove Janssonia majakkana, esikuvana, innoittajana ja inspiroivana ihmisenä.** **KIRSI PIHA** ja edistää tietoutta kirjallisuudesta. "Ennen kaikkea me jäsenet pidämme Tove Janssonia eräänlaisena majakkana, esikuvana, innoittajana ja inspiroivana ihmisenä", **Kirsi Piha** kirjoittaa seuran verkkosivulla. Verkkosivuille on koottu runsaasti kiinnostavaa tietoa nimikkokirjailijasta. **TARJA HALLA** www.tovejanssonseura.fi

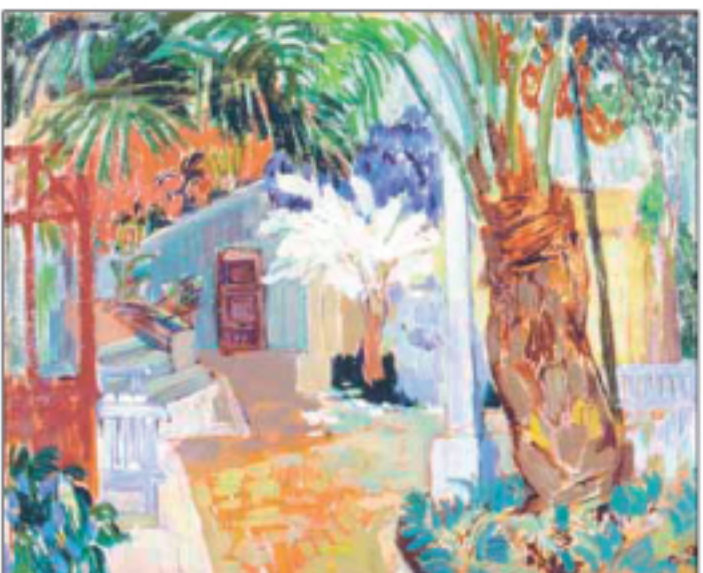
TOVE JANSSON

Käännöksiä yli 40 kielelle

Kuvataiteilija Tove Jansson (1914–2001) tunnetaan muumien luoja ja ympäri maailmaa. **Jansson oli myös** kirjailija, pilapiirtäjä, kuvittaja ja käsikirjoittaja. **Kirjoja on käännetty** yli 40 kielelle. **Japanissa tehtiin** Suomeakin valloittanut animaatio sarja Muumilaakson tarinoita 1990–1991. **Naantalissa toimii** 1993 perustettu teemapuisto Muumimaailma. **Juhlavuoden 2014** ohjelma: <http://tove100.fi>

Taiteilija Tove Jansson ateljeessaan 1956.

Puutarha, 1943, öljy. Elämäkerran mukaan Tove maalasi haaveensa todeksi, ainakin kankaalle.

Vakava leikki. Tove Janssonin pilapiirroksessa Hitler kysyy neuvoa päiväntakkaralta, alamailla tulitikut valmiina. Garm-lehti 1938.

Tove muumipeikkona. Piirros kirjeestä Vivica Bandlerille, 1947.

Hyvää uutta vuotta, toivottaa Tove Janssonin luonnos Garm-lehden kansikuvaksi 1941-1942.

Perhe, 1942, öljy. Tove Jansson esittäytyy maalauksessa mustiin pukeutuneena.